

SXEDIO.GV1

27.12.1958: Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΒΕΡΩΦ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΡΧΗΓΟ ΤΗΣ ΕΟΚΑ ΟΤΙ ΟΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΟ ΟΜΟΛΟΓΟ ΤΟΥ ΦΑΤΙΝ ΖΟΓΛΟΥ ΠΡΟΧΩΡΟΥΝ ΟΜΑΛΑ

Στην Αθήνα ο Ευάγγελος Αβέρωφ ενημέρωσε τον Πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή για τις επαφές του με τον τούρκο ομόλογο του Φατίν Ζορλού με ένα σημείωμα από **16** σημεία και ένα μακροσκελές αναλυτικό υπόμνημα υπόμνημα

Στο Αρχείο Κωνσταντίνου Καραμανλή, τόμος **3**, σελ **320** αναφέρονται τα πιο κάτω συμπερασματικά για τις επαφές του Αβέρωφ στο Παρίσι:

"Ως αποτέλεσμα της νέας συναντήσεως του, διαφαίνεται ήδη πιθανότητα συνεννοήσεως, με στόχο τη δημιουργία ανεξαρτήτου Κυπριακού κράτους. Το ουσιώδες εντούτοις σημείο εξακολουθητικής μεταξύ τους διαφωνίας εντοπίζεται στο γεγονός ότι οι Έλληνες αποβλέπουν στη διασφάλιση της τουρκικής μειονότητας μέσω της πραχωρήσεως εκτεταμένων προνομίων, χωρίς να περιστέλλονται η κυριαρχία του νέου κράτους ή τα δικαιώμαα της πλειοψηφίας, ενώ οι Τούρκοι εμφανίζονται να επιθυμούν τη σύσταση μιας κρατικής οντότητας κατ' επίφαση μόνο κυρίαρχης που ουσιαστικά θα βασίζεται σε μια ντε φάκτο ελληνοτουρκική συγκυριαρχία. Το νέο κράτος, κατά την άποψη τους, οφείλει να προσδιορίζεται ως "ομοσπονδία" ελληνοτουρκική.

Οπωσδήποτε, όμως, ανεξάρτητα από τις διαφωνίες τους, οι δυο Υπουργοί συνάντησαν το βρετανό ομόλογό τους, Σέλγουϊν Λόϊντ, και ζήτησαν να επιβεβαιώσει ότι η Βρετανική Κυβέρνηση είναι διατεθειμένη να εγκρίνει μια μελλοντική ελληνοτουρκική συμφωνία που αφορά το μέλλον της Κύπρου. Επίσης μετά από κοινό διάβημά τους, ο Κυβερνήτης της Κύπρου θα αναβάλει την εκτέλεση δύο Ελληνοκυπρίων πατριωτών, μελών της ΕΟΚΑ.

Ειδικότερα οι Υπουργοί Εξωτερικών της Ελλάδος και της Τουρκίας, χωρίς να αναφερθούν αναλυτικά στο περιεχόμενο των συνομιλιών τους, επεζήτησαν τη διαβεβαίωση του Λονδίνου, ότι δεν θα αντιταχθεί σε μια λύση βασισμένη στην αρχή της ανεξαρτησίας. Ο Μακ Μίλλαν θεώρησε την εξέλιξη "ενθαρρυντική όσο και απροσδόκητη" και εξουσιοδότησε τον Σέλγουιν Λόϊντ να διευκρινήσει, χωρίς να δεσμευτεί προτού ενημερωθεί λεπτομερώς, ότι θεωρεί ευτυχές γεγονός την ελληνοτουρκική προσέγγιση να ενθαρρύνει τη συνέχιση του διμερούς διαλόγου. Εφόσον θα προέκυπτε θετικό αποτέλεσμα, η Μ. Βρετανία θα ήταν έτοιμη να παραιτηθεί των κυριαρχικών δικαιωμάτων της στη Μεγαλόνησο με την προϋπόθεση ότι θα διαφαλίζονταν τα στρατηγικά της συμφέροντα, κυρίως, ότι θα διατηρούσε στρατιωτικές βάσεις υπό την πλήρη Κυριαρχία της".

Στο σημείωμα του Ευάγγελου Αβέρωφ προς τον Καραμανλή που αποτελείτο από **16** σημεία φαινόταν ότι οι συζητήσεις είχαν αρχίσει να μπαίνουν σε βάθος και είχαν αρχίσει να τίθενται οι βάσεις για το σχηματισμό του νέου κράτους της Κύπρου και γινόταν αναφορά σε Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο, τη νομοθετική και δικαστική εξουσία, τα δικαιώματα βέτο και πολλά άλλα.

Ο Αβέρωφ παρενέβαλλε στο σημειώμα του τις θέσεις του Ζορλού και τις δικές του σε κάθε θέμα.

Στο υπόμνημα του προς τον Καραμανλή ο Αβέρωφ ήταν πολύ αναλυτικός και αποκάλυπτε ότι οι Τούρκοι από την αρχή έθεταν θέμα δικής τους βάσης στην Κύπρο.

Ενα άλλο θέμα στο οποίο επέμεναν ήταν το δικαίωμα βέτο του αντιπροέδρου, που θα ήταν τούρκος, ώστε να αισθάνεται περισσότερο ασφάλεια η τουρκοκυπριακή κοινότητα έναντι τυχόν αυθαιρεσιών των Ελληνοκυπρίων.

Στο υπόμνημα που παρατίθεται στο Αρχείο Καραμανλή (τόμος **3** σελ **323**) τονίζονταν και τα εξής:

"Κατά τας συνομιλίας αι τουρκικαί αξιώσεις υπήρξαν πολύ μεγαλύτεραι. Π. χ. ασθενώς εζητήθη ίση

συμμετοχή εις διοικήσιν, αλλά επιμόνως εζητήθη συμμετοχή με αναλογία 60% με 40% και ελέχθη ότι "θα χρειασθή πολὺς κόπος διά να δεχθῆ αὐτά η Κυβέρνησις και ιδίως ο Πρόεδρος Μπαγιάρ".

Αρκετά επιμόνως εζητήθη επίσης δικαίωμα οριστικού βέτο επί πολλῶν θεμάτων (ὄλων κατ' αρχήν), διότι "μόνον οὕτω θα εξασφαλίζοντο πλήρως τα συμφέροντα των Τούρκων της Κύπρου".

"Κατά τας συνομιλίας διαπίστῳσα γενικῶς καλήν και ειλικρινή διάθεσιν συνεννοήσεως, αι περισσότεραι δε επίμονοι συζητήσεις εγένοντο, ὄχι αποκλειστικῶς, αλλά κυρίως εκ προφανοῦς φόβου, ὅτι τα διάφορα σημεῖα τυχόν αποφασιζόμενα δεν θα εγένοντο δεκτά εν Τουρκία.

"Κατά τας συνομιλίας μου επροτάθη η δημιουργία ελληνικῆς και τουρκικῆς βάσεως εν Κύπρῳ, ὅπερ απέκλεισα. Μετά τας συνομιλίας μου εδηλώθη ὅτι, αν τούτο ηδύνατο να γίνη δεκτόν, θα ηδύνατο να εἶναι περισσότερο ενδοτικοί εις ἄλλα σημεῖα επί των οποίων εἶχον διαπιστώσει αντιρρήσεις ἢ επιφυλάξεις.

"Το ἴδιο μου εδηλώθη διά την περίπτῳσιν, καθ' ην θα ηδυνάμεθα να δεχθῳμεν την τουρκικὴν διατύπῳσιν του πρώτου άρθρου του Συτνάγματος και την καθιέρῳσιν ὡς σημαίας των δύο εθνικῶν σημαίων.

"Τας περιπτώσεις ταύτας απέκλεισα-εξηγήσας ὅτι οι λόγοι δι' ους ζητοῦν αὐτάς εἶναι ακριβῶς εκείνοι οἵτινες τας αποκλείουν δι ημάς.

"Επί των σκέψεων του σημειώματος, παρατηρῳ τα ακόλουθα χωρίς ὅμως ταῦτα να εξαντλοῦν τας παρατηρήσεις μου.

"Εξ ὄλων των διατάξεων με ενοχλοῦν περισσότερο αι αφορῳσαι τας περιπτώσεις του οριστικού βέτο.

"Το ανασταλτικόν βέτο ουδόλῳς ενοχλεί: Επιτυγχάνει απλῶς την εκ νέου εξέτασιν και λήψιν αποφάσεως της ελληνικῆς πλειοψηφίας.

"Η παραπομπή εις το Τριμελές Δικαστήριον, ὄχι μόνον δεν με ενοχλεί, αλλά το θεωρῳ ουσιαστικὴν

επιτυχίαν. Το ότι εδέχθησαν την αρχήν της αποφασιστικής διαιτητικής αρμοδιότητος ξένου είναι βασικόν και διανοίγει προοπτικήν.

"Το οριστικόν όμως βέτο ενοχλεί, διότι, αν υπάρξη κακή διάθεσις-και βεβαίως μόνον τότε-δύναται να παρακωλύση το έργον της διοικήσεως και να μειώση την ισχύν και την προβολήν της ελληνικής πλειοψηφίας.

"Η τουρκική πλευρά επιμένει πολύ επ' αυτού και λέγει ότι άνευ αυτού θα είναι εις το έλεος της πλειοψηφίας επί των βασικωτέρων θεμάτων (Ζητούντες βέτο επί της εξωτερικής πολιτικής, φοβούνται ευθυγράμμισιν αυτής με την Ελλάδα και αντίθεσιν με την Τουρκίαν. Δεν το λέγουν. Λέγουν "δι' αποφυγήν αριστεράς εξωτερικής πολιτικής" κτλ.). Επέμεινα αρνούμενος, ιδία δια το δικαίωμα βέτο επί θεμάτων αγροτικής πολιτικής, αλλά επέμεινα εις μάτην.

"Επ' αυτού όμως θα πρέπει να επανέλθωμεν με πρότασιν παραπομπής εις το διαιτητικόν Τριμελές Δικαστήριον.

"Άλλο θέμα επί του οποίου επέμεινα είναι η εκλογή των μελών της ενιαίας Βουλής υπό ολοκλήρου του πληθυσμού, με Έλληνας και Τούρκους εις κοινά ψηφοδέλτια εξασφαλιζομένης πάντως της εκλογής **30%** Τούρκων αντιπροσώπων.

"Την ιδίαν επιμονήν επέδειξα διά την ενιαίαν εκλογήν του Προέδρου και Αντιπροέδρου, ισχυριζόμενος ότι όλοι αυτοί πρέπει να ψηφίζονται από Έλληνας και Τούρκους, οπότε να έχουν την εμπιστοσύνην όλων και να χρειάζονται τους ψήφους όλων.

"Η άρνησις ήτο απόλυτος, απεφεύγετο δε η πλήρης αιτιολόγησις αυτής.

"Πιστεύω ότι, εκτός της επιθυμίας να εξαίρεται ούτω η ύπαρξις δυο κοινοτήτων υπάρχει, δικαίως δε ο φόβος ότι εν περιπτώσει ενιαίας εκλογής, ο Τούρκος αντιπρόεδρος θα ήτο εκείνος, ον θα ήθελον οι Έλληνες (και οι Τούρκοι βουλευταί) θα εξηρτώντο πάντως από αυτούς.

"(Σημειωτέον ότι δεν αντιλαμβάνομαι πως στηρίζουν τόσα πολλά επί του Τούρκου αντιπροέδρου, όταν υπάρχει η πιθανότητα της εξαγοράς του- π.χ. διά τον κ. Ντενκτάς, τον πλέον σημαίνοντα, γνωρίζω ότι δυσχερώς αντέχει και εις μέτρια ποσά ακόμη).

"Μακρά συζήτησης διεξήχθη επί της συνθέσεως της Κυβερνήσεως ην εζήτησαν ευνοϊκότεραν

"Επίσης δεν εδέχθη το θέμα των δύο Τούρκων υπαρχηγών Ενόπλων Δυνάμεων, Χωροφυλακής, Ασφαλείας και έφερα πολλές αντιρρήσεις.

"Και από την άλλην πλευράν όμως υπήρξε μεγάλη επιμονή. Νομίζω όμως ότι δια την δευτέραν περίπτωσιν υπάρχουν πιθανότητες υποχωρήσεως".

Παράλληλα ο Ευάγγελος Αβέρωφ έγραψε μια μακροσκελή επιστολή στον Αρχηγό της ΕΟΚΑ, Στρατηγό Γρίβα, που πολεμούσε στο αντάρτικο, μέσω του Προξένου της Ελλάδας στη Λευκωσία.

Στην επιστολή του ο Αβέρωφ ενημέρωνε τον Αρχηγό της ΕΟΚΑ για τις συζητήσεις στον ΟΗΕ και για τις προσπάθειες που είχαν αρχίσει στο Παρίσι για μια ελληνοτουρκική προσέγγιση και τόνιζε ότι οι επαφές με την Τουρκία έδιναν μια ακτίδα φωτός.

Ακόμα ο Αβέρωφ αποκάλυπτε στο Στρατηγό ότι οι συνομιλίες διεξάγονταν με στόχο την εξεύρεση Εγγυημένης Ανεξαρτησίας στην Κύπρο και όχι Ένωση με την Ελλάδα. Κι' αυτό θα πρέπει να ήταν η πρώτη φορά που επίσημα τουλάχιστον ο Διγενής πληροφορείτο για τα παρασκήνια με στόχο την ανεξαρτησία, ύστερα από τις δηλώσεις του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στη Βαρβάρια Κασλ το Σεπτέμβρη του **1958**.

Έγραφε ο Αβέρωφ στον Αρχηγό της ΕΟΚΑ (Μεταγλώττιση από τα Απομνημονεύματα του Στρατηγού Γεωργίου Γρίβα- Διγενή σελ **337**):

"Στον ΟΗΕ φέτος είμαστε συνεχώς νικητές κατά τη συζήτηση και είχαμε πείσει όλες σχεδόν τις αντιπροσωπείες. Αυτό εκδηλώθηκε με κατηγορηματικές αγορεύσεις οι οποίες είναι σχεδόν όλες κατηγορηματική καταδίκη της διχοτόμησης και λήψης θέσης υπέρ της εγγυημένης ανεξαρτησίας. Μόλις

σήμερα πήρα το πλήρες Πρακτικό και το μελετώ.

Δεν ξέρω αν είδες τον πραγματικά εκπληκτικό ύμνο της ΕΟΚΑ που έκαμα απαντώντας εκ του προχείρου στις κατηγορίες των Αγγλοτούρκων. Θα σου τον στείλω. Από ό,τι εδιάβασα μέχρι της στιγμής βλέπω ότι καλύτερη συζήτηση δεν είναι δυνατό να έχουμε ποτέ. Διαβάζοντας τα πρακτικά θα νόμιζε κανείς ότι θα παίρναμε απόφαση όχι με τα δύο τρίτα αλλά με τα εννιά δέκατα. Και όμως δεν πήραμε τίποτε. Πάλι καλά που δεν πήραν οι άλλοι ό,τι ζητούσαν...

Πείθομαι πλέον ότι, ό,τι και αν πουν οι Αντιπρόσωποι, η ψήφος δίδεται μόνο και μόνο με βάση τα συμφέροντα των Κυβερνήσεων και ως προς τα συμφέροντα των τρίτων, η δύναμη παζαρευμάτων και πιέσεων των Αγγλοτούρκων είναι μεγαλύτερη από τη δύναμη της Ελλάδας.

Φοβούμαι ότι από τον ΟΗΕ δύσκολα μπορούμε να περιμένουμε λύση. Δεν πρέπει να πλανόμαστε. Από εκεί έχουμε υπέρ μας την όση μπορεί να ασκήσει πίεση η συζήτηση.

Και επειδή ούτε απ' εκεί ούτε από αλλού (Ηνωμένες Πολιτείες κλπ) ούτε από την καλή θέληση της πονηρής Αλβιόνας δεν μπορούμε να περιμένουμε πραγματικό αποτέλεσμα, θεωρώ καλή θέληση την προσπάθεια των δικών μας να συνεννοηθούν με τους Τούρκους. Αλλά πάνω σε ποια βάση γίνεται η συνεννόηση; Εδώ τα πράγματα είναι σκοτεινά. Πρόκειται για καλά κρατούμενο μυστικό.

Καταβάλλεται ήδη προσπάθεια συνεννόησης με τους Τούρκους με βάση την εγγυημένη ανεξαρτησία, αλλά με ίση θέση Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου; Δέχομαι ότι βρισκόμαστε σε δύσκολη θέση και ίσως σε αδιέξοδο.

Αλλά μια τέτοια διέξοδος θα ήταν εγκληματική και βλακώδης. Θα φθάσει μέχρι εκεί η ηττοπάθεια;

Αντί αυτού προτιμώ ο,τιδήποτε. Βεβαίως αλλοιώς τίθεται το ζήτημα εάν παραχωρούνται στους Τούρκους μειονοτικά προνόμια, συμμετοχή στη διακυβέρνηση και κάθε δυνατή ασφάλεια ως προς το

ότι θα ζητήσουν υπό ίσους όρους με την πλειοψηφία. Αυτό και δίκαιο θα ήταν και πολιτικά σκόπιμο εφ' όσον μόνο με συνεννόηση μαζί τους μπορούμε να έχουμε ταχεία λύση...

Φυσικά μια λύση για συνεννόηση, την οποίαν και αυτοί φαίνονται να επιδιώκουν, σημαίνει ότι θα γίνουν και από τις δυο πλευρές παραχωρήσεις. Θα κάνουν όμως τέτοιες παραχωρήσεις, ώστε να μπορούμε να δεχθούμε; Αμφιβάλλω. Εξ άλλου έχω θετικές ενδείξεις ότι οι Αγγλοι ανησυχούν ζωηρά από την Ελληνοτουρκική προσέγγιση. Τι θα κάμουν αν η προσέγγιση αυτή καταστεί ουσιαστική και καταλήξει σε συμφωνία;

Φοβούμαι ότι δεν εννοούν να περιορισθούν στις βάσεις τους και να εγκαταλείψουν την κυριαρχία τους επί της νήσου. Βεβαίως αν επέλθει συμφωνία Ελλάδας-Τουρκίας (το οποίο επαναλαμβάνω είναι αμφίβολο) θα βρεθούν σε δύσκολη θέση για να αρνηθούν να συμφωνήσουν κι' αυτοί.

Υπό τις συνθήκες αυτές δεν τολμώ να αισιοδοξώ. Οι Ελληνοτουρκικές επαφές αποτελούν κάποιαν ακτίδα φωτός, αλλά δεν είμαι σε θέση να πω αν αυτή η ακτίδα θα γίνει φως ελευθερίας.

Πάντως προς το παρόν πρέπει να αναμένουμε μήπως η ακτίδα αυτή καταστεί δυνατόν να δυναμώσει. Είναι μια ελπίδα η οποία στο παρόν αδιέξοδο δεν πρέπει να εγκαταλειφθεί.

Μόλις μάθω περισσότερα θα σου γράψω".

Η επιστολή έφθασε στα χέρια του Αρχηγού της ΕΟΚΑ στις 27 Δεκεμβρίου, τρεις ημέρες μετά που ο ίδιος ο Διγενής είχε προβεί σε "χριστουγεννιάτικη χειρονομία" αναστέλλοντας τη δράση της οργάνωσης εφ' όσον θα έκαμνε το ίδιο και η άλλη πλευρά.

Ηταν και αυτή η χειρονομία μέσα στα πλαίσια του νέου κλίματος που άρχισε να διαμορφώνεται.

Ο Διγενής απάντησε αμέσως στον Αβέρωφ με μια μακρά επιστολή στην οποία τόνιζε ότι συμφωνούσε όπως η Ελληνική πλευρά προχωρήσει σε διαπραγματεύσεις "για να δούμε τι ζητούν", αλλά

τόνιζε ότι η λύση που επιδίωκε δεν ήταν ερμαφρόδιτη αλλά σαφής, να εξασφάλιζε την ειρήνη και να ικανοποιούσε απόλυτα τον Κυπριακό λαό.

Η επιστολή του Διγενή ήταν μακροσκελής (Μεταγλώττιση από τα Απομνημονεύματα σελ. 338):

" Θα σας απαντήσω ως στρατιώτης, διότι τη γλώσσα της διπλωματίας δεν την χρησιμοποιώ ποτέ.

1. Δεν πρόκειται να εκφέρω γνώμη για τις ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις, διότι δεν μπορώ να γνωρίζω ποιο θα είναι το ουσιαστικό αποτέλεσμα τους. Εδώ που έφθασαν τα πράγματα ενδείκνυται να διαπραγματευθούμε απ' ευθείας μαζί τους για να μάθουμε τί ζητούν, και εάν μπορούμε, να επιφέρουμε ρήγμα στο κοινό αγγλοτουρκικό μέτωπο, πράγμα που πολύ αμφιβάλλω.

Μου γράφετε, ότι βάση των διαπραγματεύσεων αυτών είναι η "εγγυημένη ανεξαρτησία". Από τους αντιπάλους μας όμως έχουμε διδαχθεί, ότι για κάθε όρο αυτοί έχουν και δική τους ερμηνεία και όχι τη διεθνώς αναγνωρισμένη. Συνεπώς, η "αναγνωρισμένη ανεξαρτησία" είναι μόνο δυνατό να καταλήξει σε ένα τέρας συγκυριαρχίας και συνδιοίκησης πλειοψηφίας-μειοψηφίας. Μόνο όταν μου παρουσιασθούν οι τελειωτικές απόψεις των αντιπάλων μας θα ήταν δυνατό να αποφανθώ υπέρ ή κατά.

Δεν είναι υπερβολή να σας πω, ότι εδώ επωμίσθηκα όλα τα βάρη και να συγκρατώ το λαό από του να αφήσει να εκδηλωθεί το ποτήρι της πικρίας του...

2. Οι σκέψεις μου, τις οποίες επανειλημμένα σας έχω εκθέσει, ως προς την αξία του Ελληνικού και Τουρκικού παράγοντα, βλέπω ότι όσο περνά ο καιρός επαληθεύουν και ενισχύονται και με νέα στοιχεία.

Τουρκία, όπως κατάντησε σήμερα= Σαπουνόφουσκα.

Γνωρίζετε πολύ καλά τα ασθενή της σημεία. Από στρατιωτική άποψη. Πλήρως εξουδετερωμένη χωρίς την Ελλάδα. Ελληνικός χώρος και γενικότερα βαλκανικές

χώρες= Σπουδαιότατος, τόσο για την εξασφάλιση των δυτικών πλευρών της Τουρκίας όσο και από γενικότερης στρατιωτικής άποψης για το ΝΑΤΟ, για την εξασφάλιση της Μεσευρώπης, η οποία σήμερα είναι τεταραγμένη έπειτα από τα διαφαινόμενα μαύρα νέφη από το ζήτημα του Βερολίνου.

Απορώ δε αυτά πως δεν τα βλέπει η Ελληνική πολιτικοστρατιωτική ηγεσία. Κάποτε έγραφα ότι η Τουρκία και το ΝΑΤΟ έχουν περισσότερη ανάγκη εμάς από στρατιωτικής άποψης, παρά εμείς εκείνους και γενικά το Νάτο την Τουρκία στην οικτρή θέση απομόνωσης στην οποία αυτή βρίσκεται περιβαλλόμενη από παντού από εχθρούς. Νομίζω ότι αυτό αρχίζει και γίνεται σιγά-σιγά αντιληπτό σε πολλούς.

Δεν νομίζετε ότι αυτό θα μπορούσαμε να το εκμεταλλευθούμε τώρα;

Ας φωνάζουν οι Αμερικανοί ότι δεν μας χρειάζονται. Θα τους στοιχίσει τη νίκη, εάν λείψουμε. Και αυτό το ξέρουν. Αλλά ξέρουν επίσης ότι "δεν θα τους λείψουμε".

3. Γεννάται το ζήτημα τι θα γίνει, εάν η Τουρκία και η Αγγλία δεν υποχωρήσουν. Αυτό αντιλήφθηκα από την επιστολή Φαέθοντος (ψευδώνυμο Αζίνα) ότι σας ανησυχεί διότι εσείς τότε, δεν βρίσκετε λύση.

Το δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουμε, μας τον δείχνουν όλοι οι Ελληνικοί απελευθερωτικοί αγώνες και ιδιαίτερα η επανάσταση του **21: ΕΠΙΜΟΝΗ, ΥΠΟΜΟΝΗ.** Κερδίζει εκείνος που θα αντέξει περισσότερο από τον αντίπαλο του, έστω και κατά ένα λεπτό.

Ο Κυπριακός λαός είναι αποφασισμένος να τραβήξει μπροστά και να νικήσει. Και θα ΝΙΚΗΣΕΙ. Η μόνη απαγοήρτευση του είναι ότι δεν βλέπει την ελεύθερη Πατρίδα να συμπαρίσταται πραγματικά στον αγώνα ΑΚΜΑΙΑΝ, αλλά ΚΟΥΡΑΣΜΕΝΗΝ και μένει με την εντύπωση ότι αυτή είναι έτοιμη να εγκαταλείψει τον αγώνα. Και αυτό είναι το μόνο που του προξενεί πικρίαν και κάποια απογοήτευση. Ένας μακροχρόνιος αγώνας, όπως είναι ο δικός μας, απαιτεί άριστη

οργάνωση. Και σε ότι αφορά εμάς εδώ θα κάμουμε το παν, όμως απαιτείται ιδίως από άποψης προπαγάνδας η οποία ουσιαστικά δεν υπάρχει.

Το συμπέρασμα όλων αυτών που σου γράφω αγαπητέ μου είναι:

Η Ελληνική Κυβέρνηση θα τραβήξει μπροστά για μια λύση, που να ικανοποιεί τον Κυπριακό λαό. Λύση καθαρή και όχι ερμαφρόδιτη. Λύση που να εξασφαλίζει την ειρήνη και όχι συμβιβαστική των περιστάσεων, που να εγκλείει τριβόλους.

Λύση που θα επιτρέπει στην πλειοψηφία να διοικεί, η οποία δεν μπορεί να άγεται και να καταδυναστεύεται ούτε από το δυνάστη, ούτε από τη μειονότητα.

Εάν μια τέτοια λύση δεν επιτευχθεί, τότε δυο δρόμοι ανοίγονται για την Ελληνική Κυβέρνηση:

Να συνεχίσει τον αγώνα, ως συμπαραστάτης του Κυπριακού Λαού, τον οποίο να υποστηρίζει με όλες τις δυνάμεις της στο διπλωματικό πεδίο και όχι με φοβία. Είναι το μόνο που ζητεί ο κυπριακός λαός τα δε υπόλοιπα για τον αγώνα του ανήκουν σ αυτόν αποκλειστικά.

Να ομολογήσει με ειλικρίνεια και παρρησία ότι δεν μπορεί να προσφέρει πλέον τίποτε στον Κυπριακό αγώνα, εκτός από εκείνο το οποίο θα αποδώσουν οι διαπραγματεύσεις. Και τότε επαφίεται στον Κυπριακό λαό να πάρει αποφάσεις.

Αυτό είναι και ανδρικό και τίμιο".